

Asesu'r Effaith ar Nodweddion Cydraddoldeb, y Gymraeg ac Anfantais Economaidd-Gymdeithasol

Gweler y daflen *Sut i Wneud Asesiad Effaith Cydraddoldeb* am gymorth i lenwi'r ffurflen yma. Mae croeso hefyd i chi gysylltu gyda Delyth Williams, Swyddog Polisi a Chydraddoldeb ar est 32708, neu DelythGadlysWilliams@gwynedd.llyw.cymru, am gymorth pellach.

Mae'n ofynnol i'r Cyngor (dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010) i ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb gwarchoddedig. Mae gan y Cyngor hefyd ddyletswyddau cyffredinol ychwanegol i sicrhau tegwch a meithrin perthnasau da. Rhaid felly gwneud asesiad amserol cyn gwneud penderfyniad ar unrhyw newid perthnasol (h.y. sy'n cael effaith ar bobl hefo nodwedd gwarchoddedig).

Mae hefyd yn ofynnol i'r Cyngor, dan ofynion Safonau'r Gymraeg (Adran 44 Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011) ystyried yr effaith fydd newid mewn unrhyw bolisi neu weithdrefn (neu greu polisi neu weithdrefn o'r newydd), yn ei gael ar gyfleoedd i bobl ddefnyddio'r Gymraeg ac i sicrhau nad yw'r Gymraeg yn cael ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg. Mae'r ddogfen hon felly yn sicrhau bod y penderfyniadau yma'n diogelu ac yn hyrwyddo'r defnydd a wneir o'r Gymraeg.

O Ebrill 1af 2021 ymlaen mae gan y Cyngor ddyletswydd i roi sylw dyledus i ddod i'r afael ag anfantais economaidd-gymdeithasol mewn penderfyniadau strategol.

I) Manylion

I.1 Beth yw enw'r polisi / gwasanaeth dan sylw?

Cynllun Gwella Hawliau Tramwy (CGHT)

I.2 Beth ydi pwrpas y polisi/gwasanaeth sy'n cael ei greu neu ei newid? Pa newidiadau sy'n cael eu hystyried?

Pwrpas y CGHT yw roi arweiniad lefel uchel i waith yr Awdurdod ym maes mynediad i gefn gwlad ac yn benodol sut fydd y rhwydwaith hawliau tramwy yn cael ei gynnal a'i wella yn ffisegol. Mae'r CGHT hefyd yn ymdrin a'r dyletswydd statudol sydd gan yr Awdurdod i gynnal a diweddarau y map a'r datganiad swyddogol.

Bydd y CGHT newydd yn ddilyniant / adolygiad o'r CGHT gwreiddiol a fabwysiadwyd yn 2007. Oni bai gwelir newid mewn deddfwriaeth bydd y CGHT yn weithredol hyd at 2028 /29.

Nid yw'r CGHT newydd yn gwyrto llawer o'r cynllun gwreiddiol ond yn ymdrin â newidiadau mewn adnoddau a dyfodiad deddfwriaethau sydd wedi dod i rym ers 2007, er enghraifft Deddf Cydraddoldeb 2010 a Deddf Llesiant a Chenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015.

Mae'r CGHT yn cyflwyno cyfres o Ddatganiadau Gweithredu yn hytrach na rhaglenni gwaith manwl. Un o'r Datganiadau Gweithredu fydd yn cael blaenoriaeth yw'r gwaith o ddiweddarau dogfen "Polisiâu Hawliau Tramwy" fydd yn mynd i fwy o fanylder ynglŷn â phrosesau gwaith.

1.3 Pwy sy'n gyfrifol am yr asesiad yma?

Wyn Williams – Rheolwr Gwasanaeth Cefn Gwlad

1.4 Pryd wnaethoch chi gychwyn yr asesiad? Pa fersiwn yw hwn?

Fersiwn 1 – Hydref / Tachwedd 2022

2) Gweithredu

2.1 Pwy yw'r budd-ddeiliaid neu bartneriaid fydd yn rhaid gweithio hefo nhw i wneud yr asesiad yma?

Mae hawliau tramwy a llwybrau eraill ar gael i bawb yng Ngwynedd yn ogystal ag ymwelwyr i'r ardal.

Mae'r gwaith dydd i ddydd o reoli'r rhwydweithiau mynediad eisoes yn cael ei wneud efo mewnbwn a chydweithrediad nifer o fudd-ddeiliaid a phartneriaid o fewn y sector gyhoeddus (Cynghorau Cymuned, PCE, Cyfoeth Naturiol Cymru), mudiadau gwirfoddol a chynrychiolwyr defnyddwyr (Cymdeithas y Cerddwyr, Cymdeithas Ceffylau Prydain, Sustrans,, Fforymau Mynediad).

Mae'r uchod ac eraill wedi cael cyfle i gyfranu at baratoi y CGHT.

2.2 Pa gamau ydych chi wedi ei cymryd i ymgysylltu gyda pobl hefo nodweddion gwarchoddedig, ynglŷn â'r iaith Gymraeg neu â chymunedau (un ai oherwydd lleoliad neu oherwydd angen) sy'n byw ag anfantais economaidd-gymdeithasol?

Cynhaliwyd yr ymgynghoriadau canlynol :

- Holi barn am hawliau tramwy 2017 - 1,386 ymateb dilys. Gofynnwyd cwestiynau penodol am y ddarpariaeth ar gyfer pobl gyda phroblemau symudedd.
- Ymgynghoriad cyhoeddus 2022 ar Ddrafft y CGHT - derbyniwyd sylwadau mewn perthynas â'r ddarpariaeth i bobl a phroblemau symudedd
- Sawl ymgynghoriad a'r Fforymau Mynediad sy'n cynnwys aelodau sydd â nodweddion gwarchoddedig.
- Mae ymgysylltu ar y Cynllun Adfywio – Ardal Ni yn dangos bod sawl cymuned yn dymuno blaenoriaethu gwelliannau llwybrau.

2.3 Beth oedd canlyniad yr ymgysylltu?

Mae prif negeseuon o'r ymgysylltu wedi eu hymgorffori yn y CGHT

2.4 Ar sail pa dystiolaeth arall ydych chi'n gweithredu?

Mae ymatebion i'r ymgysylltu ynghyd a natur ymholiadau a chwynion i'r Gwasanaeth Cefn Gwlad yn adlewyrchu'r angen am ddarpariaeth llwybrau aml ddefnydd a gwella hygyrchedd llwybrau yn gyffredinol.

2.5 Oes yna unrhyw fylchau yn y dystiolaeth sydd angen ei gasglu?

Mae diffyg gwybodaeth ynglŷn â chyflwr y mwyafrif o'r rhwydweithiau yn rhwystr i ddatblygu rhaglenni gwaith cynhwysfawr.

3) Adnabod yr Effaith

3.1 Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r effaith fydd unrhyw newidiadau'n ei gael ar bobl hefo nodweddion cydraddoldeb isod. Beth yw'r effaith fydd y polisi/gwasanaeth newydd neu'r newidiadau arfaethedig yn ei gael ar bobl hefo'r nodweddion hyn? Mae hefyd angen ystyried yr effaith ar anfantais economaidd-gymdeithasol ac ar y Gymraeg.

Nodweddion	Sut fath o effaith? *	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
------------	-----------------------	---------------------------------------

Hil (gan gynnwys cenedligrwydd)	Dim	Nid oes unrhyw gynlluniau unigol yn ymwneud a'r nodwedd yma ond mae peth tystiolaeth nad yw rhai cymunedau o leiafrifoedd ethnig yn manteisio'n llawn ar gyfleoedd mynediad i gefn gwlad. Bydd angen gweithio gyda'n partneriaid er mwyn adnabod camau positif gellir eu cymryd ar y cyd.
Anabledd	Positif	Pwysleisir yr angen i sicrhau bod yr isadeiledd yn addas a diogel i bawb gan gynnwys pobl gyda gwahanol broblemau symudedd. Mewn ymateb blaenoriaethir y camau canlynol : <ul style="list-style-type: none"> • Parhau i weithredu'r dull gweithio lleiaf rhwystrol - newid camfa am giât, ac os yn bosibl cael gwared â'r giât. • Gwaredu rhwystrau diangen a thyfiant. • Lledu llwybrau lle'n bosibl. • Sicrhau bod pontydd a strwythurau sy'n cynnal llwybrau o leiaf 1.2m o led. • Blaenoriaethu gwelliannau i lwybrau poblogaidd yn agos at gymunedau. • Darparu gwybodaeth ynglŷn â lleoliad llwybrau "mynediad i bawb". Bydd y ddogfen Polisiâu Hawliau Tramwy'n yn cael ei diwygio yn ystod 22/ 23 ac yn manylu ar y camau gellir eu cymryd i weithredu'r uchod.
Rhyw	dim	Nid oes unrhyw gynlluniau unigol a'r nodwedd yma.
Oedran	Positif	Bydd sicrhau bod llwybrau yn fwy hygyrch i bawb yn hwyluso pobl hŷn i gadw'n heini a parhau i fwynhau yr awyr agored a natur.
Cyfeiriadedd rhywiol	dim	Nid oes unrhyw gynlluniau unigol a'r nodwedd yma.
Crefydd neu gred (neu ddiffyg cred)	dim	Nid oes unrhyw gynlluniau unigol a'r nodwedd yma
Ailbennu rhywedd	dim	Nid oes unrhyw gynlluniau unigol a'r nodwedd yma.
Beichiogrwydd a mamolaeth	Positif	Bydd sicrhau bod llwybrau yn fwy hygyrch i bawb yn hwyluso merched beichiog a rai a phlant bychan i fwynhau'r awyr agored.

Priodas a phartneriaeth sifil	dim	Nid oes unrhyw gynlluniau unigol a'r nodwedd yma
Yr iaith Gymraeg	Positif	Bydd deunydd dehongli a gwybodaeth am hawliau tramwy a chyfleoedd mynediad yn cael ei baratoi a'r gyflwyno drwy gyfrwng y Gymraeg neu'n ddwyieithog yn unol â pholisi iaith y Cyngor.
Anfantais Economaidd-Gymdeithasol	Positif	Mae darpariaeth llwybrau hygyrch a diogel yn fanteisiol i gymunedau sydd dan anfantais Economaidd -Gymdeithasol. Bydd yn haws teithio ar droed neu feic, gwella cysylltiad i hybiau cymunedol a thrafnidiaeth gyhoeddus. Roi cyfle i pawb i fanteisio ar fynediad i'r awyr agored er lles eu iechyd corfforol a meddwl.

* I'w ddileu yn ôl yr angen

3.2 Mae'n ddyletswydd ar y Cyngor dan Ddeddf Cydraddoldeb 2010 i gyfrannu'n bositif i gymdeithas decach trwy hybu cydraddoldeb a pherthynas dda yn ei weithgareddau ym meysydd oedran, rhyw, cyfeiriadedd rhywiol, crefydd, hil, trawsrywedd, anabledd a beichiogrwydd a mamolaeth. Mae'n rhaid i'r Cyngor roi sylw dyledus i'r ffordd mae unrhyw newid yn effeithio'r dyletswyddau yma.

Dyletswyddau Cyffredinol y Ddeddf Cydraddoldeb	A yw'n cael effaith?*	Ym mha ffordd? Beth yw'r dystiolaeth?
Cael gwared â cham-wahaniaethu anghyfreithlon, aflonyddu ac erledigaeth	Ydi	Bydd y CGHT yn cael effaith positif ar y dyletswyddau.
Hyrwyddo cyfleoedd cyfartal	Ydi	Bydd gweithredu'r CGHT yn darparu adnodd fydd ar gael i bawb ac yn cyfrannu ar hyrwyddo cyfleoedd cyfartal.
Meithrin perthnasau da	Ydi	Bydd gweithredu'r CGHT yn gyfle i gryfhau ac ymestyn cydweithio a cysylltiadau.

* I'w ddileu yn ôl yr angen

3.3 Sut mae eich cynnig yn sicrhau eich bod yn gweithio yn unol â gofynion Safonau'r Iaith Gymraeg (Mesur y Gymraeg (Cymru) 2011), i sicrhau na chaiff y Gymraeg ei thrin yn llai ffafriol na'r Saesneg, ac y manteisir ar bob cyfle i hyrwyddo'r Gymraeg (y tu hwnt i ddarparu gwasanaethau'n ddwyieithog) a chynyddu cyfleoedd i ddefnyddio a dysgu'r iaith yn y gymuned?

Bydd arwyddion a deunyddiau gwybodaeth yn cael eu cyhoeddi yn ddwyieithog gyda'r Gymraeg yn gyntaf yn unol a pholisi iaith y Cyngor.

Mae gwirfoddolwyr yn cyfrannu at y gwaith o gynnal hawliau tramwy, sicrheir bod cyfle i rai sy'n dysgu Cymraeg cael cyfle i ymarfer eu sgiliau iaith mewn amgylchedd anffurfiol.

3.4 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer er mwyn cael effaith gadarnhaol ar gyfleoedd pobl i ddefnyddio'r Gymraeg, ac i leihau neu atal unrhyw effeithiau andwyol y gallai'r polisi/ymarfer ei gael ar yr iaith Gymraeg?

Rhaid sicrhau bod asiantaethau eraill a'r sector fusnes sy'n hyrwyddo teithiau cerdded yn roi sylw cyfartal i'r iaith Gymraeg.

3.5 Sut mae'r cynnig yn dangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i fynd i'r afael ag anghyfartaledd o achos anfantais economaidd-gymdeithasol? (Sylwch fod hyn yn ymwneud â chau bylchau anghydraddoldeb yn hytrach na gwella canlyniadau i bawb yn unig).

Dim sylw pellach

3.6 Pa fesurau neu newidiadau eraill y gallech eu cynnwys i gryfhau neu newid y polisi / arfer i ddangos eich bod wedi rhoi sylw dyledus i'r angen i leihau canlyniadau anghyfartal o ganlyniad i anfantais economaidd-gymdeithasol, yn unol â'r Ddeddf Economaidd-Gymdeithasol?

Manteisir ar gyfleoedd i gydweithio o fewn a thu allan i'r Cyngor i sicrhau bod cynlluniau Adfywio yn ystyried yn llawn anghenion defnyddwyr hawliau tramwy sydd ag anabledau.

4) Dadansoddi'r canlyniadau

4.1 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, bositif ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Bydd y CGHT yn cael effaith bositif er nad oes dim effaith wedi ei adnabod mewn perthynas ar yr holl nodweddion cydraddoldeb.
Bydd yr asesiad effaith cydraddoldeb yn cael ei ddiweddarau fel rhan o'r gwaith o ddiweddarau'r Polisiâu Hawliau Tramwy.

4.2 Ydi'r polisi felly'n debygol o gael effaith sylweddol, negyddol ar unrhyw un o'r uchod? Beth yw'r rheswm am hyn?

Nid oes effeithiau negyddol wedi eu hadnabod.

4.3 Beth ddylid ei wneud?

Dewiswch un o'r canlynol:

Parhau gyda'r polisi / gwasanaeth gan ei fod yn gadarn	X
Addasu'r polisi i ddileu unrhyw rwystrau	
Atal a dileu'r polisi gan fod yr effeithiau niweidiol yn rhy fawr	
Parhau a'r polisi oherwydd gellir cyfiawnhau unrhyw effaith niweidiol	
Dim camau pellach ar hyn o bryd, mae'n gynamserol i benderfynu, neu does dim digon o dystiolaeth	

4.4 Os yn parhau hefo'r cynllun, pa gamau fyddwch chi'n cymryd i leihau neu liniaru unrhyw effeithiau negyddol?

Nid yw'n berthnasol

4.5 Os nad ydych yn gweithredu ymhellach i ddileu neu leihau effeithiau negyddol, esboniwch pam yma.

Nid yw'n berthnasol

5) Monitro

5.1 Pa gamau fyddwch chi'n gymryd i fonitro effaith ac effeithiolrwydd y polisi neu wasanaeth (cynllun gweithredu)?

Bydd effeithiolrwydd y Datganiadau Gweithredu unigol yn cael eu monitro dros oes y CGHT ac adroddir ar gynnydd i Bwyllgora'r Cyngor ac i fudd-ddeiliad allweddol fel Cyfoeth Naturiol Cymru, Llywodraeth Cymru a Fforymau Mynediad Lleol.